

Kızılay (Eski) Merkez Binası.

Abdullah ASLANER
Çankırı Vali Yardımcısı

İDARECİLER GÜNÜ Neyin Nesidir?

10 Ocak, İdareciler Günü'dür ve 1979 yılından beri kutlanmaktadır. 10 Ocak gününün İdareciler Günü olması, Türk İdareciler Derneği'nin 1978 yılında aldığı bir kararla olmuştur. Bu kararla, Türk İdareciler Derneği'nin 10 Ocak 1971 yılında yaptığı toplantı başlangıç kabul edilerek 10 Ocak tarihi "İdareciler Günü" olarak kabul edilmiştir.

Peki, 10 Ocak 1971 de ne oldu, neden oldu, nasıl oldu? Bu yazıda, İdareciler Günü'nü ortaya çıkaran sebepler ve yaşanan hadiseler ile bu soruların cevabını bulacaksınız.

HER ŞEY ASKERİ DARBEYLE BAŞLADI

27 Mayıs 1960 tarihinde vuku bulan Askerî Darbe ile mevcut anayasal düzen ortadan kaldırıldı. İktidarı ele alan Millî Birlik Komitesi, Hükûmeti ve Kurucu Meclis'i kurarak yeni bir anayasa ile buna dayalı bir rejimi kurmak üzere bir dizi kararlar aldı.

Kurucu Meclis'in kabul ettiği Anayasa, 9 Temmuz 1961 günü halkoylamasında % 61.7 "evet" oyu ile kabul edildi ve 20

Temmuz 1961 tarihli Resmî Gazete’de yayınlanarak yürürlüğe girdi.

Anayasanın yürürlüğe girmesi ile yeni Anayasa’nın getirdiği ilke ve hükümler doğrultusunda kanunî düzenlemeler yapıldı. Bunlardan birisi de memurların nitelikleri, atanmaları ve özlük işlerini düzenleyen kanundu.

Anayasa, memurların nitelikleri, atanmaları, ödev ve yetkileri, hakları ve yükümleri, aylık ve ödenekleri ve diğer özlük işlerinin kanunla düzenleneceği hükmünü getirmişti. Anayasanın bu âmir hükmü gereği Devlet Personel sisteminin temellerini kurmak üzere çalışma yapılması görevi Devlet Personel Dairesi’ne verildi.

Bu Dairenin uzun bir hazırlık döneminde yaptığı çalışmalar sonunda, yeni personel rejiminin temel ilkelerini gösteren “Teklifler” Bakanlar Kurulu Kararı olarak, 21 Mayıs 1963 tarihinde Resmî Gazete’de yayımlandı. Bu ilkelere dayanarak hazırlanan Devlet Memurları Kanunu Tasarısı 19.07.1965 tarihinde kabul edilerek 23.07.1965 tarihli Resmî Gazete’de yayımlandı.

Kanun esas itibariyle sınıf sistemi üzerine kurulmuştu ve bu husus Kanunun 36. maddesinde hüküm altına alınmıştı. Kanunun malî hükümlerinin uygulamaya girebilmesi için sınıfların tesis edilmesi gerekiyordu.

Devlet Memurlarının ayrılacağı bu sınıflar Bakanlar Kurulu’nca yürürlüğe konulacak bir Tüzük ile belirlenecekti. Bu Tüzüğü hazırlama vazifesi de Maliye Bakanlığı ve ilgili kurumların görüşünü almak kaydıyla Başbakanlık Devlet Personel Dairesi’ne verilmişti.

Devlet Personel Dairesi, Kanun yürürlüğe girer girmez Sınıf Tüzükleri’nin hazırlanması çalışmalarına

başladı ve Şubat ayı başı itibariyle 232 Tüzüğü hazırladı. Hazırlanan Sınıf Tüzüklerinin Bakanlar Kurulu’nun tasdikine sunulacağı sırada Ankara Üniversitesi, memurların malî hükümlerin Tüzükle düzenlenmesinin Anayasaya aykırı olduğu iddiası ile Anayasa Mahkemesi’ne iptal davası açtı.

Anayasa Mahkemesi talebin esaslan incelenmesine karar verdi ve inceleme sonrasında verdiği 04.02.1966 tarih ve 1966/3 sayılı Karar ile 657 sayılı Kanun’un 1. maddesinin 3. fıkrasında yer alan “... mali hükümler dışında...” ibaresini iptal etti. Anayasa Mahkemesi’nin iptal kararı sonrası Tüzük ile düzenlenmesi mümkün olmayan Sınıfların Kanunla düzenlenmesi zorunluluğu doğdu.

İptal kararının verildiği 04.02.1966 tarihinde itibaren yapılacak Kanunî düzenlemenin içeriği kamuoyunda ve Mülkî İdare camiasında tartışılmaya başlandı. Mülkî İdare camiası, yapılacak kanunî düzenlemede, Mülkî İdare Amirlerinin ayrı bir sınıf olarak ihdas edilmesi fikrinde mutabık kaldı ve bunu yetkili mercilere bildirdi.

MEVZUU MECLİSTE

Hükümet, dört yıldan fazla süren bu tartışmaların sonunda Sınıflara ilişkin düzenlemeleri içeren Kanun Tasarısını, Başbakan Süleyman DEMİREL imzası ile 20.5.1970 tarihinde Meclis Başkanlığı’na gönderildi.

Kanunun Meclis’teki görüşmeleri sırasında, Mülkî İdare camiası gibi birçok Milletvekili ve Cumhuriyet Senatosu üyesi de Mülkî İdare Amirliğinin ayrı sınıf olarak ihdas edilmesi yönünde görüş ve tekliflerde bulundular.

Bu görüşü serdedenlerden birisi olan Hakkâri Milletvekili Necip SEY-

Anayasanın yürürlüğe girmesi ile yeni Anayasa’nın getirdiği ilke ve hükümler doğrultusunda kanunî düzenlemeler yapıldı. Bunlardan birisi de memurların nitelikleri, atanmaları ve özlük işlerini düzenleyen kanundu.

HAN “Çeşitli kanunlarla hemen bütün hizmetlerin en üst sorumlusu, denetleyicisi, yürütücüsü kabul edilen, üzerlerinde Devlet ve Hükümet temsil sıfatı da bulunan Devletin ve rejimin itibarını her şeyin üstünde tutan mülkî idare âmirlerine tasarıda bir özellik tanınmaması grupça iştirak ettiğimiz haklı üzüntülere sebebiyet vermiştir.” demiştir.

Ankara Senatörü Hıfzı Oğuz BEKATA ise düşüncelerini “Mülkî idare Amirliği, Devlet idaresine lider sınıftır. Bu geçmişte böyle idi, bugün de böyledir ve yarın da böyle olacaktır. Bu itibarla vali ve kaymakamların Devlet hayatındaki özel durumları ve görevlerinin önemini mutlaka göz önünde tutmak gerektir. Bu aynı zamanda Devleti ve Hükümeti temsil yetkisini taşıyanlara karşı saygının da bir itibar belirtisidir.” şeklinde dile getirmiştir.

Uzun görüşme ve tartışmalar sonunda 31.07.1970 tarihinde kabul edilen 1327 sayılı Kanun’un 9. maddesi ile 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu’nun 36. maddesi değiştirildi ve sekiz hizmet sınıfı teşkil edildi.

1327 sayılı Kanunla getirilen düzenleme 14.08.1970 tarihinde yürürlüğe girdi. Bu düzenleme ile Mülkî İdare Amirleri hem statü kaybediyor, hem de özlük hakları geriye götürülüyordu.

Mülkî İdare Amirleri bu düzenlemede ayrı bir sınıfta yer almayıp *“Bu kanunun kapsamına dâhil kurumlarda yönetim, icra, büro ve benzeri hizmetleri gören ve bu kanunla tespit edilen diğer sınıflara girmeyen Devlet memurları”* şeklinde tanımlanan Genel İdare Hizmetleri sınıfına dâhil edildi.

Ve... İPLER KOPTU

1327 sayılı Kanunla getirilen düzenleme 14.08.1970 tarihinde yürürlüğe girdi. Bu düzenleme ile Mülkî İdare Amirleri hem statü kaybediyor, hem de özlük hakları geriye götürülüyordu. Ancak en kabul edilemeyecek tarafı, prestijleri yok sayılıyordu.

Bu kanunî düzenlemede bekledikleri sonucu alamayan Mülkî İdare Amirleri, kanuni düzenlemenin sonucunu kabul etmediler ve Mülkî İdare Amirliği Sınıfı'nın ihdası için harekete geçtiler.

İşte, İdareciler Gününü doğuran 10 Ocak süreci, 1327 sayılı Kanunla getirilen düzenlemenin yürürlüğe girdiği 14.08.1970 tarihinde başladı.

Bu kanunî düzenleme ile getirilen aleyhte durumun düzeltilmesi için birçok Mülkî İdare Amiri şahsî olarak duruş sergilese de, seslerini

yetkililere duyurmak ve bu konuda kamuoyu oluşturmak gayesini güden bu hareketi esas itibarıyla Mülkî İdare Amirlerinin mesleki teşkilatı olan Türk İdareciler Derneği organize etti.

Dernek Başkanı ve zamanın Kırşehir Valisi Ertuğrul SÜER başkanlığında toplanan Derneğin Yönetim Kurulu, bu durumu meslektaşlarıyla görüşmek ve değerlendirmek üzere 10 Ocak 1971 günü Ankara'da Olağanüstü Genel Kurulu toplama kararı aldı. Derneğin Genel Sekreteri Fikri GÖKÇEER, yaptığı duyuru ile Valiler dâhil Derneğin tüm üyelerini Genel Kurula davet etti.

Hükûmet ve İçişleri Bakanlığı, Mülkî İdare Amirlerinin bu Genel Kurul toplantısına katılmasını istemiyordu. İçişleri Bakanı, toplantıya katılacaklara izin verilmemesini içeren bir emir yayımladı. Bu emir üzerine birçok vali, toplantıya katılmak isteyen Mülkî İdare Amirlerine izin vermedi. Normal yolla izin alamayan ancak toplantıya katılmak isteyenler ise kanunî mazeret ve sağlık izni alarak Ankara'ya gitti. Taşradan gelenlerle birlikte toplan-

tır katılacakların sayısı 500 kişiyi bulmuştu.

Genel Kurul Toplantısının DSİ Konferans Salonunda yapılması planlanmış ve duyurulmuştu ancak Hükûmetin talebi ve baskısı üzerine bu salonun tahsisi uygun görülmedi. Bunun üzerine toplantı, bugün Kızılay İş Merkezinin bulunduğu yerde bulunan Kızılay Genel Merkezi binasının toplantı salonuna alındı.

Genel Kurul saat 10.00'da açıldı. Açılışı yapan Dernek Başkanı Ertuğrul SÜER Hükûmetin, Türk İdareciler Derneği ve Mülkî İdare Amirleri'nin tüm ikaz ve demokratik tepkilerine rağmen, Kanunun bu şekilde çıkarmasının yanlışlığına işaret ederek düzeltilmesi gerektiğini dile getirdi. Söz alan üye Mülkî İdare Amirleri de aynı doğrultuda konuşmalar yaptılar. Toplantı sonunda söz konusu kanunî düzenlemeyi kabul etmeyen bir bildiri yayınlandı. Ayrıca Mülkî İdare Amirlerinin Cumhurbaşkanı Cevdet SUNAY, Başbakan Süleyman DEMİREL ve İçişleri Bakanı Haldun MENTEŞOĞLU'na ayrı ayrı dilekçe göndermeleri karar altına alındı.

Toplantı bitiminde Genel Kurula katılan tüm Mülkî İdare Amirleri Kızılay Genel Merkezi binasından Zafer Meydanı'ndaki Atatürk Anıtına kadar yürüyerek gittiler ve Anıt çelenk koyduktan sonra dağıldılar. Yürüyüş esnasında orada bulunan halk da alkışlarla bu yürüyüşe destek verdi. Bu esnada emniyet kuvvetleri Kızılay ile Sıhhiye arasındaki yolu trafiğe kapattı. Böylece, Cumhuriyet döneminde ilk defa devletin temsilcileri olan Mülkî İdare Amirleri Hükûmete karşı bir toplantı ve yürüyüş düzenlenmiş oldu.

11 Ocak günü görevden alınan Kırşehir Valisi Ertuğrul SÜER 19 Ocak 1971 tarihli Resmî Gazete'de yayımlanan Bakanlar Kurulu Kararnamesi ile resmen merkez Valiliğine tayin edildi.

Toplantı ve yürüyüş ertesi gün basın ve siyasi çevrelerde büyük yankı uyandırdı. Genel Kurul için izin alınmasına rağmen sonrasında yapılan yürüyüş izinsizdi ve bir manada kanunsuz bir durum teşkil ediyordu. Hükümet buna tepkisiz kalmadı ve ilk olarak Dernek Genel Başkanı ve Kırşehir Valisi Ertuğrul SÜER'i görevden aldı. Ardından, birçok Mülkî İdare Amiri hakkında hukukî işlem başlattı. 11 Ocak günü görevden alınan Kırşehir Valisi Ertuğrul SÜER 19 Ocak 1971 tarihli Resmî Gazete'de yayımlanan Bakanlar Kurulu Kararnamesi ile resmen merkez Valiliğine tayin edildi.

MUTLU SON

22.09.1971 tarih ve 1488 sayılı Kanun ile Anayasanın 64. maddesi değiştirildi. Bu değişiklikle, Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne, Hükümette Kanun Hükmünde Kararname çıkarmak yetkisi verilebileceği hükümü getirildi. Anayasadaki bu değişiklik üzerine 23.05.1972 tarihinde 1589 sayılı Yetki Kanunu çıkarıldı. Bu Kanun ile Hükümete iki yıl süre ile, 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu ile bu kanunun 1327 sayılı Kanunla değiştirilen bazı maddelerinin değiştirilmesi ve bazı maddelerinin kaldırılmasına dair Kanun Hükmünde Kararname çıkarma yetkisi verildi.

Bu yetki Kanununa dayanılarak çıkarılan ve 31.05.1974 tarihinde Resmî Gazete'de yayımlanan 12 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin 1. maddesi ile 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 36. maddesi yeniden düzenlendi. Buna göre Yardımcı Hizmetler Sınıfından sonra gelmek üzere **Mülkî İdare**

İdareciler Günü'nü doğuran 10 Ocak süreci, 1327 sayılı Kanunla getirilen düzenlemenin yürürlüğe girdiği 14.08.1970 tarihinde başladı.

Amirliği Sınıfı eklendi ve hizmet sınıfı 8 den 9'a çıktı. KHK de bu sınıf, "valiler ve kaymakamlar ile bu sıfatları kazanmış olup İçişleri Bakanlığı merkez ve iller teşkilatında çalışanları ve maiyet memurlarını kapsar" şeklinde tanımlandı.

Hemen belirtelim, 26.05.1975 tarih ve 1897 sayılı Kanunla Mülkî İdare Amirliği Sınıfından sonra

gelmek üzere Millî İstihbarat Hizmetleri Sınıfı eklendi ve hizmet sınıfı 9 dan 10'a çıktı. Son olarak, 25.07.2016 tarih ve 668 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin 22. maddesi ile Emniyet Hizmetleri Sınıfından sonra gelmek üzere Jandarma Hizmetleri Sınıfı ve Sahil Güvenlik Hizmetleri Sınıfı eklendi ve hizmet sınıfı 10'dan 12'ye çıktı. Böylece, sınıfları düzenleyen 36. maddenin bugün de yürürlükte olan hükümü tesis edilmiş oldu.

SON SÖZ

27 Mayıs 1960 tarihinde vuku bulan Askerî Darbe süreci ile başlayan, 19.07.1965 tarihinde çıkarılan 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu ile vücut bulan, Sınıf tüzükleri ile düğümlenen, 1327 sayılı Kanunla Mülkî İdare Amirlerini eyleme yapmaya götüren, Anayasa değişikliğini zorunlu kılan ve nihayetinde Kanun Hükmünde Kararname ile sulh olan bu mühim mesele, 14 yıllık serüvenin ardından 31.05.1974 tarihinde nihayete erdi ve mutlu sonla bitti.

1971 yılından yedi yıl sonra yine bir 10 Ocak günü toplanan Türk İdareciler Derneği Yönetim Kurulu, 10 Ocak 1971 tarihinde yapılan toplantıyı başlangıç kabul ederek 10 Ocak gününü "İdareciler Günü" olarak kabul etti. 1979 yılından itibaren de 10 Ocak günü İdareciler Günü olarak kutlanmaya başlandı.

10 Ocak gününün İdareciler Günü olmasında fikri, emeği ve eylemi olan tüm Mülkî İdare Amirlerini hürmetle yâd ediyorum. Ertuğrul SÜER başta olmak üzere aramızdan ayrılanlara rahmet, hayatta olanlara sıhhat ve afiyetler diliyorum.